

interpretatos: vt dicerent petru homine negasse: non de
 uz: esse sensum: Nescio homine qd scio deū. Hoc qd fr
 uolum sit: prudens lector intelligit. si enim ite non nega
 uit: ergo mentitus ē dominus qui dixerat: Ter me nega
 bis. **RAB.** In hac autem negatione petri dicim: non so
 lum abnegare christum: qd dicit eū non ē christum: s; qui
 eū scit negat se ēē christiā. **AVG.** de con. euā. Nunc
 iam de tertia negatione inspiciam. Sequitur enī: Et post
 pusil. accē. qui sta. z dicit petro: Uere z tu ex illis es. Lu
 cas autem dixit: Intervallo facto qst hore vntus z vt eū
 conuincant. consequenter adiungit: Nam z loquela tua
 manifestum te facit. **HIE.** Non quo alterius sermonis
 ēē petrus aut gentis externi: omnes qppe hebrei erant
 z q arguebant: z q arguebatur: sed quo vnaqueq; provin
 cia habet pprietates suas z vernaculū loquendi sonū vi
 tare nō possit. **REMI.** Uide aut q sint noxia p auo rū
 homini colloq; ipsa qppe coegerūt petru negare domi
 num: quē prius confessus fuerat esse deū filiū. Sequitur enī
 Tunc cepit detestari z iurare: qd non nouisset hominem.
RAB. Nota qd pimum ait. Nescio qd dicis. secundo
 eū iuramento negat. tertio qd cepit detestari z iurare: qd
 nō nouit hominē. Perferre autē qppe in peccato dat icē
 mentum scelerum: z q minima spernit: cadit in maiora.
REMI. Spirituāter autē per hoc qd petrus ante pimum
 galli cantum negauit: illi designantur qui ante christi re
 surrectionē nō credebāt eū ēē deū et morte turbati. Per
 hoc autem qd post galli cantū negauit: illi designantur qd
 in vtrāq; domini naturā z finē deū z finē hominē errant.
 Per primā aut ancillā designat cupiditas: per secundā
 carnalis delectatio: per illos qd astabant: demones intel
 liguntur. his enīz trahuntur homines ad christi negationēz
ORI. Vel per primā ancillā intelligitur synagoga iudeo
 rum qui frequenter cōpulerunt denegare fideles: per se
 cundā congregatio gētiū: qd ēē persecuti sunt christiānos
 per tertios stantes in atrio: multi heresum diuinarum
AVG. de q. euā. Ter etiā petrus negauit: nā z error he
 reticorū de christo tribus generibus terminat. Aut enim
 ex diuinitate: aut hū. inuitate: aut de vtroq; fallitur. **RA.**
 Post tertiā autem negationē sequitur galli cāus: qd hoc
 est quod subdit: Et cōti. gallus cantauit. Per quē doctor
 ecclesie intelligit qui sōdientos increpans ait: Euigilate
 iusti: z nolite peccare. Solet autē sacra scriptura sepe me
 ritū causarū per statum designare tempoz. vnde petrus
 qui media nocte peccauit: ad galli cantū penituit vnde se
 quitur: Et recordatus est petrus verbi iesu quod dixerat
 Priusq; gallus cantaret me negabis. **HIE.** In alto euā
 gelio legim: qd post negationē petri z galli cantū respexit
 saluator petrus: z iuxta suo cū ad amaras lachrymas puo
 cauit: non enīz fieri poterat vt in negationis tenebris p
 maneret: quē lux respererat mundi. vnde z hic sequitur:
 Egressus foras fleuit amare. In atrio enim cayphe se
 dens non poterat agere penitentiā. vnde foras egrediē
 de ipso: cōsilio vt pāuide negatiōis sordes amaris fle
 ribus lauet. **LEO** papa: felices o apostole sacre lachry
 me tue: quē ad diluendā culpā negatiōis: virtutē sacri ba
 ptismi. Affuit enim dextra domini iesu chri
 sti: qui labētē te priusq; deciperetis: z firmitatē standi in
 ipso cadendi periculo recepit. cito itaq; ad soliditatem
 redit petrus: tanq; recipiens fortitudinē vt qui tunc in chri
 sti expauerat passione: in suo post supplicio non timere
 sed constans permancet.

CA. XXVII.

MAne aut facta: cōsiliū inierunt oēs
 principes sacerdotū z seniores popu
 li aduersus iesum: vt eūz mortū trade
 rent. Et vincū adduxerūt eū: z tradi
 derūt pontio pilato p̄sidi. Tunc vi
 dens iudas qui eū tradidit qd dānatus ēē: penitē

tia ductus retulit triginta argenteos principibus
 sacerdotū z senioribus dicens: Peccaui: tradens
 sanguinē iustū. At illi dixerūt: Quid ad nos? Tu
 videris. Et proi: cū argētis i tēplo recessit: z abi
 ens laqueo se suspendit.

AVG. de con. euā. Contexerat superius euangelista
 narrationē in his que cum domino acta sunt vsq; ad ma
 ne. Sed postea redit ad narrandā petri negationē: qua
 terminata redit ad inanē. vt inde cetera prexeret. Et hoc
 est quod dicit: Mane aut facta cōsiliū inierunt oēs p̄
 cipes sacerdotū z seniores populi: aduersus iesum: vt eū
 mortū traderēt. **ORI.** Putantes per mortē extinguere
 eius doctrinā z fidē apud eos qui crediderunt in eū
 quasi in filiū dei. Talia autem cōtra eū cōsiliante: calli
 gauerunt iesū soluentē a vinculis. vnde sequit: Et vincū
 adduxerunt eū: z tradiderūt pōtio pilato p̄sidi. **HIE.**
 Uide solitudinē sacerdotū i malū. tota nocte vigilarūt
 vt homicidiū facerent: z vincū tradiderunt pilato. Da
 bebant enīz hunc mortē: vt quē ad iudicassent mortū: lega
 tum iudici traderent. **RAB.** Attamē notandū qd nō mē
 primū ligauerunt: sed mox cōprehēsi in orto: vt iohannes
 declarat. **CHRY.** in ho. Ideo autē eum nō occulte in
 terfecerunt: quia non habebāt eius gloriē detrabere. mul
 ti enim eū admirabant: z propter hoc studuerūt publice
 z corā hominib; eūz occidere: z ideo ad p̄sidentē eū tra
 xerūt. **HIE.** Uidens autē iudas dominūz ad iudicasse
 mortū: precū retulit sacerdotib;: quasi in potestate sua d
 sepe pericuto z imitare intentionem. vnde sequit: Tunc vi
 dens iudas qui tradidit eūz qd dānatus ēē: penitē
 tia ductus: retulit triginta argenteos z principibus sacer
 dotū z senioribus populi dicens: Peccaui: tradens san
 guinē iustū. **ORI.** Respondeant mihi qui de naturis qd
 dā fabulas introducūt: vnde ē qd iudas cognoscens pec
 catū suū dixit: Peccaui: tradens sanguinē iustū: nūc et
 bona plantationis mentis z seminatione virtutis quē cōmi
 nata ē in qualibet rationali anima: quā non coluit iudas
 z ideo cecidit in tale peccatū. Si autē nature pereunt ē
 aliquis hominū: magis huius nature fuit iudas: Et liqui
 dem post resurrectionē chri? hoc dixisset iudas: forsitan
 erat dicēdū qm cōpulsit eū penitere de peccato ipsa vtr
 resurrectionis. Nūc aut videns eū traditū ēē pilato p̄
 tuit: forsitan recordat: qd frequenter iesus dixerat de sua
 resurrectione futura. Forsitan z sathanas qui ingressus
 in eū fuerat: p̄silio fuit ei donec iesus traderetur pilato.
 Postq; aut fecit qd voluit recessit ab eo: quo recedēte pe
 nitentiā capere potuit. Sed quomō vidit iudas qm cōdēna
 tus ē: nodū. n. a pilato fuerat iterrogat: forsitan dicit illi
 quis qm cōsiderāte mētē suā vidit exitum rei ex eo qd
 traditū asperxit. Ali? aut dicit: qm qd scriptū ē. Uides iu
 das qd cōdēnat? ē. ad iudā referit: tūc enīz sensit malū suū
 z intellexit se cōdēnatū. **LEO** papa. Dicendo tamen
 Peccaui tradens sanguinē iustū. in impietatis sue p̄fissi
 dia perstitit: qui iesū nō dei filiū: sed nostre tantūmodo
 conditionis hominē: etiā inter extrema mortis sue p̄fissi
 cula credidit: cuius flexisset misericordiā si eius omnipo
 tentiam non negasset. **CHRY.** i ho. Uide aut qm peni
 tentiā agit qd cōpletū ē z sine accepit peccatū. Non enim
 permittit diabolus eos qui nō vigilat videre malū ante
 qd perficiat. Sequit: At illi dixerūt: Quid ad nos? tu vi
 deris. **REMI.** Ac si dicant: Quid ad nos p̄ncipes iu
 stus ē tu videris. i. opus tuū quale sit manifestabit. Quid
 dā aut coniunctim voluerūt legere hec verba vtriusq; scilicet
 cui? estimatiōis deputaria apud nos qd eum quē tradidit
 sit: iustū confiteris. **ORI.** Recedēte autē ab aliquo dia
 bolo: obseruat tempus iterum: z postq; cognouit qd ad
 secundū peccatū induxerit: obseruat etiāz tertie deceptio
 nis locū. Sicut illi: qui primo vxorē prius habuit de hoc

malo postea penituit. Sed postea diabolus voluit hanc ipsa tristitia exaggerare ut ipsa tristitia abundantior facta aboleret tristitiam. Simile aliquid factum est in iuda. postquam enim penituit non seruauit cor suum: sed suscepit abundantior tristitia a diabolo sibi submissa: quia voluit cum aboleret. vnde et sequitur: Et abiens laqueo se suspendit. Si autem locum penitus requisisset: et tempus penitentie obseruasset: forsitan inuenisset eum qui dixit: Nolo mortem peccatoris. Vel forte existimauit preuenire magistrum moriturum: et occurrente ei cum anima nuda ut cõfiteretur deprecans misericordiam mereretur: nec vidit quod non conuenit seruus dei seipsum expellere de hac vita sed expectare dei iudicium.

RA. Suspendit autem se laqueo: ut se ostenderet celo terrarum personam. **AVG.** de ques. no. 7. ve. testa. Sed occupatis principibus sacerdotum ad necem domini a mane usque ad horam nona quomodo iudas eis retulisse precium sanguinis quod acceperat ante crucem domini probatur et vidisse illis in templo: peccatum quod tradiderim sanguinem iustum cum cõfiteretur oēs principes et seniores ante passionem domini non fuisse in templo. Quippe cum in cruce posito insultarent ei. Nec enim fide potest probari: quia ante passionem domini relatus est cum sint multa que ante facta probantur: et nouissima ordinantur. Sed ne forte post horam nonam factum sit: ut videns iudas occisum saluatorem: et ob hoc veluti templi scilicet sum: terram tremuisse: saxa fissa: elementa cõterrita ipso metu cõceptus doluerit. Sed post horam nonam occupati erant ut existimo seniores et principes sacerdotum ad celebrationem pasche. Sabbato autem secundum legem non licet nūmos portare: ac per hoc non est probabile apud me quo die in morte laqueo vitam finierit iudas.

Principes autem sacerdotum acceptis argenteis dixerunt: Non licet eos mittere in corbonam: quia precium sanguinis est. Consilio autem inito: emerunt ex illis agrum figuli in sepulturam peregrinorum: propter hoc vocat: et ager ille acheldemach: hoc est ager sanguinis: usque in hodiernum diem. Tunc impletum est quod dictum est per hieremiam propheta: Et acceperunt triginta argenteos precium appreciati quem appreciauerunt a filiis israel et dederunt eos in agrum figuli: sicut constituit mihi dominus.

CHRY. in ho. Quia principes sacerdotum nouerant quod occisionem emerant a propria conscientia p̄denati fuerunt: et ad hoc ostendendum subdit euangelista. Principes autem sacerdotum acceptis argenteis dixerunt. Non licet eos mittere in corbonam: quia precium sanguinis est. **HIE.** Vere culicem lingueas et camelum glutientes. Si enim tot non mittunt pecuniam in corbonam hoc est in gazophylacium et dona dei: quia precium sanguinis est: cur ipse sanguis effunditur. **ORI.** Uidebant autem quoniam circa mortuos magis ea pecunia conueniebat expendi que precium sanguinis erat. Sed quia et inter loca mortuorum sunt differentie: vbi sunt precio sanguinis iesu ad comparisonem agri figuli alicuius: ut in eo peregrini sepeliantur: non solum in monumentis paternis. vnde sequitur: Consilio autem inito emerunt ex illis agrum figuli in sepulturam peregrinorum. **AVG.** in ser. de cc. do. Prouidencia autem dei factum puto ut precium saluatoris non peccatoribus sumptum prebeat: sed peregrinis requies subministraret: ut iam exinde christus et viuos sanguinis sui passione redimat: et mortuos preciosa passione suscipiat. Precio ergo dominici sanguinis ager figuli comparatur. Legimus in scripturis quod totius generis humani salus redempta sit sanguine saluatoris. Ager ergo iste mundus hic totus est. Figulus autem qui mundi possit habere dominatum: ipse est qui vascula corpora nostri fecit de limo. Istius itaque figuli ager christi sanguine emptus est: peregrinis inquam qui sine domo patria toto ore exules factabantur: requies christi sanguine

providet. Istos autem peregrinos esse dicimus deuotissimos christianos: qui renunciantes seculo: nihil possidentes in mundo: in christi sanguine requiescunt. Sepultura enim christi nihil aliud est quam requies christiani. Consepulti enim sumus: sicut ait apostolus cum illo per baptismum in morte. Nos ergo peregrini in hoc mundo sumus: et tanquam hospites in hac luce versamur. **HIE.** Qui etiam peregrini eramus a lege et prophetis praua iudeorum studia suscepimus in salutem. **ORI.** Vel peregrinos dicimus qui usque ad finem extranei sunt a deo: nam iusti consepulti sunt christo in monumento nouo quod excisum est in petra. Qui autem extranei sunt: a deo usque in finem sepulti sunt in agro figuli operantis lutum: qui precio sanguinis est comparatus: et ager sanguinis nominatur. vnde sequitur. Propter hoc vocatus est ager ille acheldemach: hoc est ager sanguinis usque in hodiernum diem. **GLO.** Quod referendum est ad tempus quo euangelista hoc scripsit. deinde confirmat idem prophetico testimonio dicens. Tunc impletum est quod dictum est per hieremiam prophetam dicentem: Et acceperunt triginta argenteos precium appreciati quem appreciauerunt a filiis israel: et dederunt eos in agrum figuli: sicut constituit mihi dominus. **HIE.** Hoc in hieremia penitus non inuenitur: sed in zacharia qui penultimus est duodecim prophetarum quedam similitudo refert: et quod sensus non multum discrepet: tamē ordo et verba diuersa sunt. **AVG.** de cor. euā. Siquis ergo putat ideo fidei euangeliste aliquid derogandum: primo nouerit non oēs codices euangeliorum habere: quod per hieremiam dictum sit: sed tantummodo per prophetam. Mihi autem hec non placet defensio: quia plures codices habent hieremie nomen et antiquiores et nulli fuit causa cur adderet hoc nomen: et mendositas fieret. Cur autem toleret fuit utique causa ut hoc audax imperitia faceret: predicta questione turbata. Potuit autem fieri ut animo matthei euangelium scribentis: pro zacharia hieremias occurreret: ut fieri solet: quod tamē sine ulla dubitatione emendaret saltē ab his admonitus: qui ipso adhuc in carne viuente hec legere potuerunt: nisi cogitaret recordationis sue que spiritu sancto regebatur: non occurrisset aliud pro alio nomen prophete: nisi quia dominus hoc ita scribi constituit. Cur autem constituerit: prima causa est: quia sic insinuat ita omnes prophetas vno spiritu locutos: mirabili inter se consensione constare: ut hoc multo amplius sit: quam si omnium verba prophetarum vno vni hominis ore demonstraretur. et ideo indubitanter accipi debent quicquid per eos spiritus sanctus dixit: et singula esse omnium: et oia singulorum. Si enim hodie quisque volens alicui verba indicare: dicat nomen alteri in quo dicta sunt: qui tamen sit amicissimus illius: cuius verba dicere voluit: et continuo recordatur alium pro alio se dixisse ita se corrigat: ut tamē dicat: bene dixi: nihil aliud intuens nisi inter ambos esse concordiam: quanto magis de prophetis sanctis hoc cõmẽdandum fuit. Est et alia causa cur hoc nomen hieremie in testimonio zacharie sit manere permittitur: vel potius sancti spiritus auctoritate preceptum sit. Est apud hieremiam: quod emerit agrum a filio fratris sui: et dedit ei argentum: non quidem sub hoc nomine precij: quod posuit et apud zachariam triginta argenteis. quod autem prophetia de triginta argenteis ad hoc interpretatus sit euangelista: quod modo de domino completum est: manifestum est: sed ad hoc pertinere etiam illud de agro empto quod hieremias dicit: hinc potest mystice significari: ut non hic zacharie nomen ponere qui dixit: triginta argenteis: sed hieremie qui dixit de agro empto: ut lecto euangelio atque inuento nomine hieremie: lecto autem hieremia: et non inuento testimonio de triginta argenteis: inuento tamen agro empto admonetur lector: utrumque conferre: et inde sensus enucleare prophetie: quomodo pertineat ad hoc quod in domino completum est. Nam illud quod subiicit huic testimonio Mattheus cum ait: Quod appreciauerunt a filiis israel

ꝛpederunt eos in agrum figuli: sicut constituit mihi do-
minus: nec apud zachariam nec apud hieremiam reperitur.
Unde magis ex persona euangeliste accipiendū ē: ꝛ my-
rice insertū: quia hoc ex domini reuelatione cognouit
ad hanc rem: quod de christi precio facta ē huiusmodi per-
tinere prophetia. HIE. de optimo genere interpretan-
tes: Abit ergo de pedis lequo christi ꝛ possit argui de fal-
so: cui cura fuit non verba ꝛ syllabas aucupari: sed sentē-
tias dogmatū ponere. CHRY. iho. Legi nuper i quo
da debzato uo iumine: quod nazaree secte mihi hebze
contulit hieremie apochꝛphū: in quo hoc ad uerbum
scriptū reperit: sed tamen mihi uidetur magis de zach-
aria sumptum testimonij euangelistarum: ꝛ apostolo uis
more uulgato: qꝛ uerbo: um ordine pitermissio: sensus ta-
men de vꝛteri testamento proferunt exēplum.

Iesus autē stetit ante p̄sidiē ⁊ interrogauit eū p̄ses dicens: **Tu es rex iudeorū?** Dicit illi iesus **Tu dicis.** Et cūz accusaretur a principibus sacerdotum ⁊ senioribus: nihil respondit. **Tunc dicit illi pilatus: Nō audis quanta aduersum te dicunt testimonia?** Et nō respondit ei ad vllum verbum: ita vt miraretur p̄ses vehementer.

AVG. de con. euā. finitis his que **Matthe** de **Juda**
pro duce interposuit ad ordinem narrationis reuertitur
dicens: **J**esus autē stetit ante p̄sidentem. **ORI.** **J**udex to
tius creature constitutus a patre: vnde quantum se humili
liant: vt acquiesceret stare ante iudicē tunc terre iudee: ⁊
interrogat⁹ est interrogatonez quā forsitan deridens aut
dubitans pilat⁹ interrogat. vnde sequit⁹: **E**t interrogauit
eum p̄ses dicens: **T**u es rex iudeorū? **CHRY.** i. bo.
Jd pilatus interrogat quod aduersarij contra christū cō
tinuerat uolebat. Quia enīz sciebat pilatū nullā curam
faciente legalī ad publicas accusationes rem ducunt.

ORI. Uel pronuntiatus hoc dixit pilatus. vñ 7 alibi scri-
ptu in titulo: Rex iudeorū. Principi ergo sacerdotum re-
spondens: Tu dixisti: oblique arguit eius dubitationem
Pilati vero sententiam confirmat pronuntiatis. vnde se-
quitur: Dicit ei iesus: Tu dicis. CHRY. in ho. Confes-
sus est se esse regem: sed celestem: non in alio euangelio ma-
nifestius legit. Regnū inquit meū non ē de hoc mundo:
vñ neq; iudei neq; pilatus excusationē habebant: huic ac-
cusationi insulentes. HILA. Uel interroganti pontifi-
ci: an ipse eēt iesus christus dixerat: Tu dixisti: quia sem-
per futurū christum ex lege ipse dixisset: huic vero legis
ignaro interroganti an ipse eēt rex iudeorū dicitur: Tu di-
cis: quia per fidem presentis confessionis salus gentiū ē.
HIE. Attende autē q; pilato qui inuitus promebat
sententiā aliqua ex parte respondit: sacerdotibus autem
7 principibus sacerdotum respondere noluit indignos col-
suo sermone iudicans. vnde sequitur: Et cū accusa. a prin-
sacer. 7 senio. nihil respondit. AVG. de con. enā. Lu-
cas autem ipsa crimina que accusantes obiecerunt aper-
ruit dicit enim: Leperunt illum accusare dicentes: Dunc
inuenimus subuertere gentem nostrā 7 prohibentes tri-
butum dari cesari: 7 dicente se christū regē ēē. Nihil autē
interest ad veritatē quo ordine ista retulerint: sicut nihil
terest si alius aliquid tacet q; aliū cōmōeat. ORI.
Accusatus autem iesus sicut tunc illis nihil respondit: sic
nec 7 modo. nō fit enī eis verbū dei: sicut alīquādo fue-
rat: ad prophetas: sed neq; dignum erat vñ pilato interro-
ganti responderet: quī nō habebat permanēs 7 firmum
de christo in iudiciū fed ad contraria trabebatur. vnde seq-
uitur: Tunc dicit ei pilatus: Non audis quanta aduc. te di-
cunt testimonia: HIE. Gentilis quidē ē qui cōdēnat ie-
sum: sed causam refert in populum iudeorū. CHRY.
in ho. Ideo autem hoc dicebat: quia volebat cum libera-

re: dñ se excusando responderet. Sequitur: Et non tñ. el.
ad vl. verbuz: ita vt mira. p̄fēs vebementer. Quia enī
multas habentes dēmonstratōnes ex ip̄s rebus: vir-
tutis 7 mansuetudinis eius 7 humilitatis tamē in ip̄s in-
gnabatur: 7 p̄uerso iudicio agebantur contra ip̄s in-
hoc nihil responderet. tñ aliquando responderet: breuia qui-
dem dicē: nō continua taciturnitate pertinacie opinio de
ip̄o accipitur. HIE. Uel ideo iēsus nihil respondere
voluit: nē crimen diluens dimitteretur a p̄fide 7 cruci
vilitas differretur. ORI. Piratus est autē p̄fēs con-
stantia eius: forsitā sciens q̄ idoneus eēt p̄nunciare cri-
men: 7 tamē videb at q̄ in tranquilla 7 queta sapientia 7
grauitate nō turbabili stare: sed 7 vebementer miratur.
Dignus enim ei videbatur magno miraculo vt exhibitus
christus ad criminale iudiciū: imperturbabilis staret an-
temorem: tunc apud oēs homines terribilis estimatur.

Per diem autem solēnem consueuerat p̄fex
populo dimittere vnum vincum quem voluisset.
Habebat autem tunc vnum vincum insignē qui
dicebatur barrabas. Congregatis ergo illis dixit
pilatus: Quē vultis dimittam vobis: barrabam
an iesum qui dicitur christus. Sciebat enī q̄ per
inuidiam tradidissent eum. Vedente autē illo pro
tribunali misit ad eum vxor eius dicens: Nihil ti
bi et iusto illi. Multa enī passā sum hodie per vi
sum propter eum. Principes autem sacerdotum
et seniores persuaserunt populo si p̄terem bar
rabam: iesum vero perderet. Respondens autem
p̄fex ait illis: Quē vultis vobis de duobus di
mitti: At illi dixerunt: Barrabam. Dicit illis p̄
fex: Quid igitur faciam de iesu qui dicitur ch̄i
stus: Dicunt oēs: Crucifigat. Ait illis p̄fex: Quid
enī mali fecit: At illi magis clamabant dicentes
Cruci gatur. Videns autem pilatus quia nubu
proficeret s̄z magis tumultus fieret: accepta aqua
lauit manus coram populo dicens: Innocēs ego
sum a sanguine iusti huius: vos videritis. Et r̄spo
dens vniuersus populus dixit: Sanguis eius su
per nos: et super filios nostros. Tunc dimisit illis
barrabam: iesum autem flagellatus tradidit eis vt
crucifigeretur.

CHRY. in ho. Quia christus ad accusationes iudeo-
rum nihil responderat: per quod posset eū pilatus ab ac-
cusationi: vnde iudeorum excusati habere aliud machina-
tur: per quod eū liberare possit. vnde dicitur. Per diem
autem solē. consue. p. c. dimit. po. vinc. vñ quem voluit
set. ORI. Sic enī quādam gratias prest. ut gentes eis
quos subiicitur sibi: donec confirmet super eos. iugū ipso-
rum: tamen consuetudo hec aliquando fuit apud iudeos.
Saul enī nō interfecit ionathā: omni populo petente eū
ad vñz. **CHRY.** i ho. Per hanc autem consuetudinē
christi crī. ere tentauit: vt i neq. vimziam excusationē
iudei sibi dērelinquant: manifestus homicida in compa-
ratione christi adducitur: de quo sequitur. Habe. autē tūc
vñ vincitū insignē q̄ dice. barrabas. Non simpliciter ei
latronē: sed insignem: hoc est in malicia diffamatum.
HIE. Iste barrabas in euangelio quod iheribit iuxta be-
trico: filius magistri corū interpretat: qui propter sedi-
tionem et homicid. i fuerat condemnatus. Oñit autem
optionem eis: pilatus permittendi quē vellent: latronē: an
iesuz: nō dubitans iesuz potius eligendū. vnde sequitur.
Congre. autē illis dixit pilat⁹: Quē vultis dimitti vobis
barrabam

Tunc milites presidis suscipientes iesum in pretorio congregauerunt ad eum vniuersus cohors: et exuerunt eum: chlamyde coccinea circumdederunt ei. Et plectentes coronam de spinis posuerunt super caput eius: et harundinem in dextra eius: et genu flexo ante eum: illudebant ei dicentes: Aue rex iudeorum: et expuentes in eum acceperunt harundinem et percussiebant caput eius.

AUG. de concordia. eua. Post accusationes christi: confite quens est ut ipsas domini passionem videam: quam mattheus sic incipit. Tunc milites presidis suscipientes iesum in pretorio congregauerunt ad eum vniuersas cohortes. **HIE.** Quia enim rex iudeorum fuerat appellatus: et hoc ei scribere: et sacerdotes crimine obiecerant: quod sibi in populo israel visum parer imperium: illudentes hoc faciunt ut nudatum pristinis vestibus induant chlamyde coccineam pro raso libo quo reges veteres utebantur: et pro olademate imponant ei coronam spinis: pro sceptro regali dent calami: et adoret quasi reges. et hoc est quod subditur: Et exuerunt eum chlamyde coccinea. circū. ei: et plectentes coronam de spinis. **AUG.** de concordia. euan. Per hoc autem intelligit Marcum dixisse indutum purpura. Pro regali enim purpura chlamys illa coccinea ab illudentibus adhibita erat: et rubra quedam purpura cocco similitima. Potest et fieri: ut purpura et marcus commemorauerit quam chlamys habebat: quia est coccinea. **CHRY.** in hoc. Que igitur erit nobis cura de reliquo si contumelias ab aliquo patiamur: postquam christus hoc passus est? Etenim quod fiebat in christu vltimus terminus contumelie erat: nec vna particula tui sed vniuersus corpus patiebatur iniurias: caput per coronam et harundinem et colaphos faciesque inspuabatur: gemitusque alapis cedebatur: corpus totum per flagella. Et quod denudatum est per circumdationem chlamydis et per fictam adorationem: in hoc per harundinem quam dederunt ei pro sceptro: ac si timeretur ne aliquid pretermitterent grauissime presumptionis. **AUG.** de concordia. eua. Apparet autem mattheum recapitulando ista commemorasse: in quo tunc factum sit: cum pilatus crucifigendum tradidisset. Ioannes enim antequam diceret: quod eum pilatus crucifigendum tradiderit ista commemorauit. **HIE.** Nos autem omnia hec intelligamus mystice. Quia enim calphas dixit: Oportet vnum hominem mori pro omnibus: nesciens quid diceret: sic et isti quodcumque fecerunt licet alia mente fecerint: tamen nobis quod credimus sacramenta tribuebant. In chlamyde coccinea opera gentium cruci sustentat. In corona spinea maledictum soluit antiquum. In calamo venenata occidit animalia: siue calami tenebat in manu: ut sacrilegium scriberet iudeorum. **HIE.** Vel aliter: Susceptis omnibus corporis nostri infirmitatibus a domino: omne deinde nostrum quibus regnum secum erat debitu: sanguine cocci colore perfunditur. Spinis quoque in corpus gentium quondam peccatis gentium coronatur: est enim aculeus in spinis: ex quibus christi victorie corona congeritur. In calamo vero eadem gentium infirmitas atque inanis manus comprehensa firmatur: quoniam etiam capiti ei illudatur: ut infirmitas gentium manu christi comprehensa etiam in oculis patrem qui caput ei est conquiescat. **ORI.** Calamus mysterium fuit quod priusquam crederem confidebam: et virga harundinea egypti: vel cuiuscumque regni contrarium quod accepit: ut triumphet eum in ligno crucis. Percutitur autem eum hoc calamo caput christi iesu: quoniam semper regnum illud verberat deum patrem caput saluatoris. **REMI.** Vel aliter: Per chlamyde coccineam caro domini designatur que rubra dicitur: propter sanguinis effusionem: pro spinea corona susceptio peccatorum nostrorum: quia in similitudinem carnis peccati apparuit. **RA.** Calamo igitur christi caput percussit: quod diuinitati ei contradicentes: errorem suum auctoritate sancte scripture que calamo scribitur confirmare conantur. Spiritus in faciem eius quod punitur gratia illi verbis execrandis respuit: et iesus in

carne venisse denegant. Falso autem illi adorant qui eum credunt: sed peruersis actibus despicunt. **AUG.** de concordia. eua. quod autem dominus in passione exuerunt vestem propriam et induerunt fucata: signati sunt heretici: quod eum dicunt verum corpus non habuisse sed fictum.

Et postquam illuserunt: exuerunt eum chlamyde: et duxerunt eum vestimentis eius: et duxerunt eum ut crucifigerent. Exeuntes autem inuenerunt hominem cyrenensem nomine simonem: hunc angariauerunt ut tolleretur cruce eius. Et venerunt in locum qui dicitur golgatha: quod est caluarie locus. Et dederunt ei vinum bibere cum felle mixtum: Et cum gustasset noluit bibere.

GLO. Postquam euangelista commemorauit ea que ad illudionem christi pertinere: nunc narrare incipit processum crucifixionis ipsi. vñ dicit. Et postquam illi eum exuerunt: eum chlamyde induerunt: eum vestimentis suis: et duxerunt eum ut crucifigerent. **AUG.** de concordia. eua. Hoc autem in fine factum est intelligitur: cum iam duceretur ad crucifigendum. Postquam pilatus tradidit eum iudeis. **HIE.** Notandum autem quod quando flagellatus iesus: et corpus non habet propria vestimenta: sed ea que propter peccata nostra supererant aut crucifigit et illusione populi perierit: tunc pristinam vestes recipit et proprium assumit ornatu: statimque elementa turbant: et creatori dat testimonium creatura. **ORI.** Et de chlamyde quod scriptum est: quoniam deuotio expoliauerunt eum. De corona autem spinea nihil tale euangeliste scripserunt: ut non sint spine nostre antiqui: postquam semel eas a nobis abstulit iesus super venerabile caput suum. **CHRY.** in sermone de pascha. Non autem voluit dominus pati sub recto: modo in templo iudaico. ne putaretur per illam in plebe oblatum: et ideo foras ciuitatem: foras muros: per vias sacrificii eum commune quod totius terre est oblatio: quod communis est purificatio: et hoc signat cum dicitur: Exeuntes autem inuenerunt hominem cyrenensem nomine simonem hunc angarium. **HIE.** Ne quis autem putet hunc loco euangelium de hoc: ista historia est contraria. Ille enim dicit exuerunt dominum de proprio portasse crucem suam: Mattheus autem dicit quod inuenerunt hominem cyrenensem cui imposuerunt crucem iesu. Et hoc intelligendum est: quod egredientes de pretorio iesus ipse portauit crucem suam: postea obuia habuerunt simonem: cui portandam crucem imposuerunt. **ORI.** Aut egressi quod angariauerunt simonem appropinquantes autem ad locum in quo eum fuerant suspensuri: imposuerunt crucem ei ipsi: ut ipse eam portaret. Non fortuito autem angarius est simon: sed dispositio dei est: ut ad hoc ut euangelica scriptura digni inuenerit: et ministerio crucis christi. Non solum autem saluatores conueniebant nobis angaria adimplentes: nec tamen sic profecissent nobis crucem accipere: sicut cum ipse accepit. **HIE.** Mystice christi uel sepiunt nationes: et peregrinus obediens portat ignominiam saluatoris. **HILA.** Indignus enim iudeus erat christi crucem ferre quia fidei gentium erat in reliquum et crucem accipere et copari. **REMI.** Iste enim simon non erat hierosolymita: sed peregrinus et aduenia. Cyrenensis. Cyrene enim ciuitas est libye. Interpretatur autem simon obediens: quoniam peregrinus erat testamentum dei: sed credendo factus est ciuis secundum et domesticus et heres dei. **GRE.** in hoc. Vel aliter: per simonem quod crucem dominicam angaria portat: obliuiscantur abstinentes et arrogantes: quod per abstinentiam quidem carnis afficiuntur: sed fructus abstinentie interius non requirunt. vñ idem simonem crucem portat: sed non moritur: quod abstinentes et arrogantes per abstinentiam quidem corpus afficiunt: sed per desiderium quod glorie mundo viuunt. Sequitur: Et uenit in locum qui dicitur golgatha: quod est caluarie locus. **RA.** Solga: ha enim syrus nomine est interpretatur caluarie. **HIE.** Audiui quendam expoluisse caluarie locum: in quo sepultus est adas: ideo sic appellatus: quia ibi antiqui hominis sit conditum caput. Favorabilis interpretatio

ratio et mulieres aure populi: nec tamē vera. Extra vibem enim et foras portā loca sunt in quibus trācantur capita dānatoz: et caluarie. i. de collaratoz supere nomē. Propicia autē ibi crucifixus ē iesus: ut vbi prius erat area dānatoz: ibi erigeretur vexilla martyrij. Adā vero sepultus iuxta ebzō et arbee in iesu filij naue volumine legimus.

HILA. Locus autē crucis talis ē ut possit in medio terre ad capeiendā dei cognitionē vniuersis gentibus effz eā. Sequitur: Et dedit ei bi. vinū cū fel. mixtū. **AVG.** de cō. euā. Hoc marc' ita narrat: Et dabant ei bibere mirrhā vinū. fel. quippe pro amaritudine marthe' posuit: mirrhā vinū amarissimū ē quāq' fieri possit ut fel et mirrhā vinū amarissimū redderent. **HIE.** Amara vītis amarū vinū facit: quo potant dominus iesus: ut ipleat quod scriptū ē: Dederunt in cibū meū fel. Et datus loquit ad hierusalē. Ego te plantavi vineā verā: quō facta es in amaritudine vītis aliene. Et cū gustasset noluit bibere.

AVG. de cō. euā. Quod autē marcus ait: Et non accepit. intelligi nō accepit ut biberet: gustauit autē sicut martheus testis ē. et qd idē martheus ait: Noluit bibere: hoc marcus dixit: Nō accepit. tacuit etiam q' gustauit: q' autē cum gustasset noluit bibere. hoc indicat q' gustauerit quidē pro nobis mortis amaritudinē: sed tertia die resurrexit. **HILA.** Uel ideo. oblatum vinū selle admixtū bibere recusat. non enim eterne glorie in corruptioni peccatorum amaritudo miscetur.

Postq' autē cruci fixerūt eū diuiserūt vestimēta eius sorte mittētes: ut impleteret qd dictū ē p' prophetā dicēte: Diuiserūt sibi vestimēta mea: et super vestē meā miserūt sorte. Et sedētes se iuabāt eū. Et ipso fuerūt super caput eius cām ipsius scriptā: hic ē iesus rex iudeoz. Tūc crucifixi sunt cū eo duo latrones: vnus a dextris et vnus a sinistris.

GLO. Premisso quō christus ad locū passionis ē datus: sic euangelista ipsas passiones prosequitur: genus mortis exponens cū dicit: Postq' autē crucifixi erunt eum.

AVG. in libro. lxxxij. questionū. Sapientia quidē dei hominē ad exēplū quo recte viuere' suscepit. pertinet atq' ad vitam rectā ea q' non sunt metuenda nō timere. Sunt autē homines q' quauis mortē ipsā nō timeant: genus tamen mortis horrescunt. ut ergo nullū mortis genus recte viderent hominē metuendū ē: illius hoīs cruce ostendendum fuit. Tūc enim erat inter oīa genera mortis: illo genere execrabilis et formidabilis. **AVG.** in ser. de pas.

Quamū autē valeat virtus crucis: aduertat sanctitas vestra: Contēpsit adā p'ceptū accipiens ex arboze pomū: sed qd quid adā p' dicit: christus in cruce inuenit. de diuino aquarū humanū gen' archa lignea liberauit. de egypto dei populo recedēte: moyses mare virga diuisit: pharaonē prostrauit: et populus dei redemit. Idem moyses lignum in aquā mūt: et amarā aquā in dulcedinem cōmutauit. Et lignea virga de spiritali petra salutaris vnda proferit: et amelech vincetur circa virgā. Moyses ex panis manib' exēdit: et lex dei arche testamētū creditur lignee: ut his omnib' ad lignū crucis quasi p' gr. d' quod dā veniat. **CHRY.** in sermone de passione. Ideo et in excelsio ligno nō sub recto passus ē: ut etiā ipsi aeris natura mūderet. sed et terra simile beneficiū sentiebat occurrētis de latere sanguinis iustitiae mundata. **GLO.** Lignū ē crucis significare videtur ecclesiā in quattuor mūd' di partib' diuisā. **RA.** Uel fin mortālē sensū crux p' suā laudē significat: bylaritātē operantis: q' tristitia agnitas facit. laetudo enī crucis ē in trāsuerio ligno vbi figuntur manus. per manus autē opera intelligim'. per altitudinē autē cui caput adiungit: significatur expectatio re-

tributionis de sublimi iusticia dei. longitudo autē q' totū corpus extendit: tolerantia designat. vñ longanimes dicuntur q' tolerant. p'fundū autē quod terre infixū est: secreta sacramenti p'figuratur. **HILA.** Sic ergo in ligno vite cunctoz salus et vita suspenditur. vñ dicitur: Postq' autē crucifixi. eū diuise. vesti. eius: sorte mittentes. **AVG.** de cō. euā. Hoc breuiter a mattheo dictū ē: Ioannes autē diu' stinctius explicat quēadmodū gestū sit: Milites inquit cū crucifixi essent eū: acceperūt vestimenta eius: et fecerūt quatuor partes: vnicuiq' militi partē et tunicā. Erat autē tunica inconfusa. **CHRY.** in ho. Notandū ergo q' non parua hec abiectio christi erat: quasi enim circa de honore rati et oīz vilissimū in christo hoc agebant. in latronib' autem nihil tale operati sunt. Diuidere enim vestimenta ē condēnatis valde vilibus et obiectis sit: et nihil aliud habentibus. **HIE.** Hoc autē quod circa christū gestū est: in psalmo fuerat p'phetatū. et iō sequit. Ut adimpleret quod dictū ē p' prophetā dicēte: Diuiserunt sibi vestimēta mea et super vestē meā miserūt sorte. Sequitur: Et sedētes seruabant eū. s. milites. Diligentia militū et sacerdotū nobis p' fuit: ut maior et apertior resurgētis virtus appareat. Sequitur: Et ipso fuerūt super caput ei' cām ipsi scriptā: Hic ē iesus rex iudeoz. Nō possuz autē digne admirari pro rei magnitudine q' emptis falsis testib' et ad seditionē clamorēq' infelici p'plo concitato: nullā aliā inuenerūt cāz interfectionis ei' nisi q' rex iudeoz ēet. et illi forsitan illudētes ridētesq' hoc fecerunt. **RA.** Diuinitus autē procura- tū fuit: ut talis titulus sup caput ei' poneretur: ut p' hoc iū dei agnoscerent: qm nec ēt occidendo facere potuerūt ut eum regem non haberēt. per mortis enī patibulū nō amiserūt iperū: sed potius corroboraui. **ORI.** Et princeps q' dē sacerdotū fm litterā legis portabat in capite suo sanctificationē dñi scriptā. Verus autē princeps sacerdotum: et rex iesus in cruce qdē habet scriptū. Hic ē rex iudeorum. Ascendēs autē ad patrē pro litteris: et pro noīe quo nō minatur habet ipsuz patrē. **RA.** Quia. n. rex. siml' et sacerdos ē: cū sue carnis hostia in a' tari crucis offerret: regis quoq' dignitatē titulus pretendit qui nō infra: sed supra cruce ponit: q' licet in cruce p' nobis hoīs infirmitate dolebat: super cruce tñ regis maiestas fulgebat: quā per crucem non perdidit: sed poti' cōfirmavit. Sequitur: Tūc crucifixi sunt cū eo duo latrones: vnus a dextris: et vnus a sinistris. **HIE.** Sicut enim pro nobis maledictū crucis factus est christus: sic pro omnī salute inter noxios quasi noxius crucifigis. **LEO** papa. in ser. de pas. do. Duo aut latrones vnus ad dexterā et vnus ad sinistrā crucifigunt: ut in ipsa patibuli specie monstraret illa que i iudicio ipsi us oīz hominū est faciendā discretio. Passio igit christi salutis nostre continet sacramentum: et de instrumento quod iniquitas iudeoz parauit ad penā: potentia redemptoris gradū fecit ad gloriā. **HILA.** Uel aliter: Duo latrones leue ac dextre affigitur: oīm humani generis vniuersitatē vocari ad sacramentum passionis domini ostēdentes. sed quia per diuersitatē fidelium ac infidelium fit omnium fm dextram sinistramq' diuisio vnus ex duobus ad dexteram eius situs: fidei iustificatione saluatur.

REMI. Uel per istos duos latrones designantur oēs q' artioz vite continentia apprehendunt. quicūq' enim sola intentione placendi deo hoc faciunt designantur per illum qui a dextris dei crucifixus est qui vero pro appetitu humane laudis: vel aliqua minus digna intentione designantur per illum qui a sinistris crucifixus est.

Pretereuntes autē blasphemabāt eū: mouentes capita sua: et dicentes: Eab qui destruis tēplū dei: et in triduo illud reedificās? Salua temē ipsuz si filius dei es: descende de cruce. Similiter et principes sacerdotū illudētes cū scribis et senioribus

dicebāt: Alios saluos fecit: seipsum nō pōt saluū facere. Si rex israel ē: descendat nūc de cruce ⁊ credimus ei. Confidit in deo: liberet nūc eū si vult. **Xi. n. q.** filius dei sū. Idipsum autē ⁊ latrones q crucifixi erant cū eo improperebant ei.

CHRY. in ho. Quia christum denudassent ⁊ crucifixissent: vltra procedunt: ⁊ in cruce videntes affixū exprobant ei. vnde dicitur: Pterentes autem blasphemabant eum mouentes capita sua. **HIE.** Blasphemabant quidem qz ptergredebantur viā: ⁊ in vero itinere scripturā ambulare volebant. Mouebant capita autē sua quia iā ante mouerant pedes: ⁊ non stabāt supra petrā. Idipsum autem insultans dicit fatuus populus quod saluantes cōfingēt. vnde sequitur: Et dicentes: Uach qui destruis tēplū dei: ⁊ in triduo illud reedificas. **REMI.** Uach interiectio est insultantis siue iridentis. **HILA.** Quid ergo venie erit cum post tridū reedificatū tēplū dei in corpore resurrectione cerneret. **CHRY.** in ho. Ut quasi pioribus signis incipientes detrahere subiungunt: Salua te ipsum. si filius dei es: descende de cruce. **CHRY.** in ser. de passione: Sed e contrario quia filius dei est: ideo non descendit de cruce: nam ideo venit: vt crucifigeretur pro nobis. Sequitur. Similiter ⁊ principes sacerdotum illudentes eum scribis ⁊ senioribus dicebāt: Alios saluos fecit seipsum non potest saluū facere.

HIE. Etiam nolentes scribe et pharisei confitentur q alios saluos fecerit. Itaqz vestra vos condēnat sententia qui enim alios saluos fecit: vtiqz si veller ⁊ seipsum salua repoterat. Sequitur. Si rex israel est descendat nūc de cruce ⁊ credimus ei. **CHRY.** in ser. de passione domini. Considera autem nunc vocem filio: um diaboli quomodo imitantur vocem paternā. Diabolus enī dicebat: Mitte te deorsum si filius dei es: ⁊ iudei dicunt: Si filius dei es: descende de cruce. **LEO** papa: De quo erroris fonte iudei talium blasphemiarū venena potastis? Quis vobis magister tradidit: iue doctrina persuasit q illum regē israel: illū dei filiū credere deberetis qui se autē crucifigi non sineret: aut a confusione clauorū liberū corp⁹ erciteret? Non hoc vobis legis mysteria: aut prophetarū oza cecinerunt. Sed illud vere legis: faciem meā non auerti a confusione sputorū. Et iterū: foderunt manus meas ⁊ pedes meos: dnumerauerunt omnia ossa mea. Nunquid legis: Dominus descendit de cruce: sed legis dominus regnauit a ligno. **RA** Si autē de cruce surgeret instantibus cedēs: virtutes nobis patientie non demonstraret: sed expectauit paululū: irrisionē sustinuit: qui de cruce surgere noluit: de sepulchro resurrexit. **HIERO.** fraudulenta autē est promissio euz addunt: Et credimus ei. Quid enī plus de cruce adhuc viuentez descendere: an de sepulchro mortuūz resurgere? Resurrexit ⁊ non credidistis: ergo etiā si de cruce descēderet non crederetis. Sed mihi videt hoc demones immittere. statz enī vt crucifixus est dominus: senserūt virtutes crucis: ⁊ intellexerunt fractas vires suas esse: ⁊ hoc agunt vt de cruce descendat. Sed dominus sciens aduersariorū insidias permānet in patibulo: vt diabolum destruat. Sequitur. Confidit in deo: liberet e si vult. **CHRY.** in ho. O inquinati valde: Nunquid prophete ⁊ iusti non erant quia eos non eripuit a periculis deus. Si autē illorum glorie non obfuit: q eis pericula induxistis: multo magis in isto non oportebat vos scandalizari per ea q paritur: quia semper per ea que dixit: hāc vestram remouit suspensionē. sequitur: Dixit enī: quia filius dei sum. Per quod ostendere volebant eum pati ob seductoris ⁊ erronei causam: ⁊ sicut superbum ⁊ vane gloriāntem in his que dicebat. Sic ergo non solum iudei ⁊ milites desubtus eum deridebant: sed ⁊ desuper latrones cum eo

crucifixi. vnde sequitur: Idipsum autē ⁊ latrones qui crucifixi erant cū eo improperebant ei. **AVG.** de concors euangelistarum. Potest autem putari lucas repugnare ei quod hic dicitur: qui dicit q vnus de latronibus blasphemabat eum: quem alter increpabat: nisi intelligamus mattheum breuiter restringentem hunc locum pluralem numerum pro singulari posuisse: sicut in epistola ad hebreos legimus pluraliter dictum: clauerunt oza leonum cum solus daniel significari intelligatur. Quid autēz vñtatiū q vt aliquis dicat: En rustici mihi insultant: etiam syonius insultet. Est autem contrarium si mattheus dixisset ambos latrones conuictos domino. Cum vero dictum est latrones: nec additum est ambo: potuit vñtato locutionis modo per pluralem numerū significari. **HIERO.** Vel potest dici q primum vterqz scilicet blasphemauerit: deinde sole fugiente: terra commota: sapientis ruptis: ⁊ ingruentibus tenebris vnus crediderit in iesum: ⁊ priorē negationē sequenti confessione emendauerit. **CHRY.** in ho. Ut enim non existimes ex quadam cōninentia id gestū fuisse neqz latronem fuisse: qui latro videbatur a contumelia ostendit tibi quoniam etiam in cruce positus latro erat ⁊ inimicus: ⁊ repenē transmutatus est. **HILA.** Quod autēz latrones ambo conditionem ei passionis exprobant: vniuersis etiam fidelibus scandalū crucis futurū esse significat. **HIE.** Vel in duob⁹ latronibus vterqz populus gentiliū ⁊ iudeorū primo dominū blasphemauit: postea signo rū multitudine alter exterrit⁹ egit penitentia: ⁊ vñt hodie iudeos increpat blasphemantes. **ORI.** Sed ⁊ latro qui saluatus ē potest esse mysteriū corp⁹: q post multas iniquitates crediderunt in christum.

A sexta autem hora tenebre facte sunt super vniuersam terram: vsqz ad horam nonā. Et circa horā nonā clamauit iesus voce magna dicens: Belī belī: lama zababani. Hoc est Deus meus: Deus meus: vt quid dereliquisti me? Quidam autē illic stantes: ⁊ audientes dicebant: Belīa vocat iste. Et continuo currens vnus ex eis acceptā spongiā impleuit aceto: ⁊ imposuit barundini: ⁊ dabat ei bibere. Ceteri vero dicebant. Eūc: videamus an veniat belīas liberans eum. Iesus autē itaqz clamans voce magna emisit spiritum.

CHRYSTOSTO. in ser. de passione. Non poterat ferre creatura iniuriā creatoris: vnde sol retraxit radios suos: ne videret impiorū facinora. Et ideo dicitur: A sexta autem hora tenebre facte sunt super vniuersam terram vsqz ad horam nonā. **ORIGENE.** Ab hoc textu quidāz calumniāt euangelicāz veritatez. Defectio enī solis a seculo semper fuit in suo tempore facta. Sed defectio solis que fm consuetudinez tēporū ita currentium fieri solet: non in alio tēpore fit nisi in conuentu solis ⁊ lune: quando luna subtus currens: solis ipedit radios occurrentis ei. In tēpore autēz quo passus est christus: manifestū est quoniam conuentus non erat lune ad soles quoniam tempus erat paschale quod consuetudinis est agere quando luna plena est. quidam autēz creden iū volūtes defensionēz aliquāz inducere contra hoc dixerunt: quoniam illa defectio solis conuenienter fm cetera prodigia noua: contra consuetudinez facta est. **DIONYSIUS.** in epistola ad polycarpū. Inopinabilē. n. soli luna itidem tē videam⁹: nō enī erat conuent⁹ tēporis: ⁊ rursus ipsa nona hora vsqz ad vespē ad diamet⁹ solis supnaturaliter restitutam. Eclipsis etiā ipsam ex oriente videmus inchoatam: ⁊ vsqz ad solarem terminū venientē postea regredientem: ⁊ rursus non ex eodem ⁊ defectum ⁊ repugnationēz

gnationem: sed e contrario f3 olametrus factam. **CHR.** in hōe. Tribus etiam horis tenebre permanserunt: euz ee ypsis in momento transeat: non enim habet moraz: vt sciunt illi qui considerauerunt. **ORIGE.** Sed aduersus hoc si huius seculi dicunt. Quomodo hoc factuz tam mirabile nemo grecorum: aut barbarorum scripsit eorum qui notauerunt: siquid tale nouum factum est aliquando. Et pblezon quidem in choronicis iuis scripsit: in principatu tyberij cesaris factum: sed non signauit in luna plena: Arbitro: ergo sicut cetera signa que facta sunt in passione ipsius scilicet velum scissum: et terra tremuit: et cetera in hierusalem tantummodo facta sunt. Aut si la: tuis voluerit quis extendere ad terram iudeam: sicut in tertio libro regum dixit abdias ad helyam: Quia deus tuus: si est gens aut regnum: vbi non misit dominus me querere te: ostendens quoniam satis euz in gentibus que seruit circa iudeaz. Est autem consequens intelligere quaf d3 tenebre: osissimas nubes et multas et magnas concurrens super hierusalem: et terraz iudee: et ideo facte sunt tenebre profunde a sexta hora vsq ad nonam. Huc enim creature in sexta die facie fuiss: intelliguntur: ante sextaz quidez animi: ita in sexta autem homo: et ideo conuenienter pro salute hominis morientes in hora sexta suspendi et a sexta hora propter hoc tenebras fuisse factas super omne terram vsq ad nonam. Et sicut moysen manus extendente in celus: facte sunt tenebre super egyptios: seruos dei tenentes in seruitute: similiter et christo in sexta hora manus extendente in cruce ad celum super populum qui clamauerat. Crucifige euz: facte sunt tenebre: et ab omni lumine sunt priuati: in signum futuraruz tenebraruz: que coprehensure erant gentes iudeaz. Item sub moysen facie sunt tenebre super omne terram egypti tribus diebus: omnibus autem filiis israel erat lumen. Sub xpo autem facte sunt tenebre super omnes iudeaz tribus horis: quoniam propter peccata sua priuati sunt a lumine dei patris et a splendore christi: et ab illuminatione spiritus sancti. Lumen autem fuit super omnes reliquam terraz: quod vbiq illuminat omnes ecclesias dei in christo. Et si vsq ad horam non tenebre f. cte fuerit super iudeam: manifestum est quoniam iterum eis lumen refulsit: quia euz plenitudo gentium intrauerit: tunc omnis israel saluus fiet. **CHR.** in hōe. Uel aliter: Hoc admiranduz erat: q in omnem terram tenebre sunt facte: quod nunquaz prius contigerat. In egypto enim solus tenebre facte sunt: quando pascha perficiendum erat que enim tunc agebatur: hominum typus erant. Et intrare q fuerint tenebre in media die quado vbiq terrarum dies erat: vt omnes qui habitabant terram: hoc miraculum cognoscerent. Hoc autem est signum quod petentibus promittebat: dare dicens. Generatio praua et adultera signum querit: et signum non dabitur ei: nisi signum iōne prophete crucem signans et resurrectionem. Et enim multo mirabilius est in eo qui crucifixus erat hoc fieri: q ambulante eo super terraz. Hoc autem sufficiens erat eos conuercere: non solus magnitudine miraculi: sed quia hoc gestuz est postq omnia locuti fuerant que voluerant et facietate acceperant contumeliarum. Qualiter autem non admirati sunt vniuersi neq estimauerunt eum esse deū: quia scilicet hominum genus tunc multum malicia et desidia detinebatur: et hoc miraculuz factuz confectuz transiit et non nouerant que esset causa eius qd gerebatur. Et propter hoc ipse postea loquitur vt ostendat se viuere: et q ipse hoc miraculuz fecit. vnde sequitur. Et circa horaz non az clamauit iesus voce magna dicens. Heli heli: lamagabaranti: Hoc est: Deus meus deus meus: qui dereliquisti me: **HIE.** Principio vicesimi primi psalmi vsus est. Illud vero quod est in medio versiculi. Respice in me: superfluz est. legatur enim in hebreo. Deus meus deus meus: quare me dereliquisti? Ergo impij

sunt: qui psalmum ex persona dauid siue hester et mardochei dictum putant: euz etiam euangeliste testimonio ex eo sumpta super saluatore intelligant: vt est illud: Diuiscrunt sibi vestimenta mea: et dederunt manus meas. **CHR.** in hōe. Ideo autem emisit prophetica vocem: vt vsq ad vltimam horam testimonium perhibeat verita et i testamentum: et vt videant quoniam honorat patrem et non est deo contrarius: et ideo hebraice voces emisit: vt eis fieret cognita et manifesta. **ORIGE.** Requirendum est autem: quid est q a deo derelictus est christus? Et quida quia non possunt exponere: derelinqui christum a deo: dicunt q per humilitatem dicitur in est. Sed manifeste intelligere poteris quid sit quod dicitur: faciens comparationem glorie illius quaz habuit apud patrem: ad confusio: neq quaz contemnens sustinuit crucez. **HILA.** Per hec autem verba ingratia contendunt heretici: q aut defecisse omnino dei verbum in animam corporis voluit: dū corp officio anime viuificat: aut oio nec fuerit christus homo natus: quia in eo dei verbum modo spiritus habitauerit. phetia: quasi iesus christus anime solus et corporis hōe cōis. Hoc habet sui exordiu: quo esse cepit homo: q nūc a dei verbo contracta rursus protectione desertus clamer: Deus meus: quare me dereliquisti? Uel certe in anima verbi natura mutata: paterno xpo in oibus vsus auxilio: nunc inops eius mortisq pmissus solitudinē suam cōquerat: relinquentemq se arguat. Sed inter has ipias firmisq sni. ecclesie: fides ibura apostolicis doctrinis nō parat iesus xpm ne filius dei: nō et filius hominis intelligatur: nam que el derelicti mortis infirmitas est. Promissio autem paradisi viuēti dei regnum ē. Habes in cōquerente ad mortē relictū se esse: q homo ē. Habes eū qui mortē proferet se in paradiso regnare: q deus ē. Nō ergo mireris verborum humilitate et querimonias derelicti cū formam serui sciens: scandalum crucis videas. **GLO.** Dicitur autem deus eū derelisse in morte: quia potestati persequētū eum exposuit: subtraxit enim protectionē: sed non soluit vniōē. **ORIGE.** Postq aut vidit super omne terram iudeaz tenebras: hoc dixit ostendere volēs: Dereliquisti me pater. Et talibus: exinanitū calamitatū huius tradidisti: vt populus qui fuerat apud te honoratus recipiat que in me ausus ē: vt priuatur a lumine tue protectionis: sed et pro salute gentium dereliquisti me. Quid autem tam bonū fecerūt: qui ex gentibus crediderunt: vt precioso sanguine super terram effuso pro eis: emerem eos a maligno? Aut quid tale dignum facturi sunt homines: pro quibus passus ista: forsitan autem et videns peccata hominum pro quibus patiebatur dixit: Quare me dereliquisti: vt fierē quasi qui colligit stipulaz i messet: et racemos in vindemia. Non autē esimees humano more saluatorez ista dixisse: propter calamitatē que cōprehēderat eum in cruce. Si enim ita acceperis: nō audies magnaz vocem eius que ostendit aliquid esse magnū absconditū. **RABA.** Uel saluator hoc dixit: nostros circumferens motus. qui in periculis positi a deo deserti nos putamus. Humana enim natura propter peccatum a deo fuerat derelicta: sed quia filius dei factus ē noster aduocatus: quorum suscepit culpam. deploiat miseriam in quo ostendit quantum flere debeant qui peccant: quando sic fleuit qui nunq peccauit. Sequitur: Quidam autem illic stantes et audientes dicebant: helyam vocat iste **HIE.** Non oēs: sed quidam quos arbitro: milites fuisse romanos: non intelligentes hebraici sermonis proprietatem: sed ex eo qd dixit: hely hely: Putat helyā ab eo inuocatum. Sinaut iudeos qui hoc dixerint intelligere voluerimus: hoc more sibi solito fecisse. vt dominū imbecillitatis infamēt: q helye auxiliū deprecet. Sequit: Et cōtinuo currens vnus ex eis: acceptam sponglaz impleuit aceto et imposuit arundini: et dabat ei bibere. **AVGV.** in ser.

de passione: Sic ergo propinato: fontium potatur aceto
mellis dato: cibatur felle: flagellatur remissio: condem-
natur venia: illudur matestas: ride ur virtus: perfundit
largito: ibi sputis. **HILA.** Est aut acetuz vinu qd per
vitiu aut incurie aut vasis accit: vinuz aut est hono: im-
mortalitatis aut virtus. Cu igitur in ada coacuisset: ipse
accepit et potavit ex gentibus. In calamo eniz et spongia
vt potaret offeritur ex corporibus gentiu in se ad pmi-
one immortalitatis ea que in nobis erat vitata transfudit.
CREMI. Uel aliter: iudei acetu erat degenerates a vi-
no patriarchaz et propheta: habebat si audulenta cor-
da: quasi spongia cauernosis atqz tomosis latibulis per
arundine designat sacra scriptura: que in hoc facto iple-
batur. sicut. n. lingua hebreaz et greca dicit loquela q fit p
lingua: sic et arundo dicit poset littera. vel scriptura que i
hoc facto iplebatur: que fit per arundine. **ORI.** Et fo: si
ta. q. cunqz fm doctrina ecclesiastica sapiunt: viuunt aut ma-
le: dant ei vinuz bibere felle permixtu. Qui aut alienas a
veritate sententias applicat christo: quasi eas dicenti: hi
spongia implentes aceto iponut calamo scripture: et offe-
runt ori eius. Sequit. Ceteri vero dicebant: Sine: vide a-
mus an veniat helyas liberans eum. **RABA.** Quia. n.
milites paze sonu vocis dominice intelligebat: ideo ina-
niter aduentu helye expectabat. Deus ergo que saluator
hebraico sermone inuocabat: inseparabiliter semp secu
habebat. **AVG.** in ser. de passione: Cu ergo nltam xpo
restaret ex penis: mors morat: quia suuz esse ibi nil sentit
Suspecta e vetustati nouitas. Huc pmiu: huc solu vidit
homines peccati nescium: noxa libez: iuris sui legibus
nil debent: Accedit tamen cofederata iudaico mors fu-
rozi: et desperata vite inuadit auctore. vnde sequit. Iesus
autem itez clamans voce magna emisit spirituz. Quare
aut displicet: si christus de sinu patris ad nostram serui-
tutez venit: vt nos sue redderet libertati: nostra morte su-
scipit: vt nos eius morte liberemur: quando nos de pectu
moris mortales iudeos retulit: terrenos celestibus est
mauit. Quantu. n. diuina virtus opoz contemplatione
lucebat: tantum pati pro subiectis p seruis mori. Insigne
est charitatis inense. Ergo hec puma ca e dominice passi-
onis: q: sciri voluit q tum amaret homines deus: q plus
amari voluit q tumeri. Secunda causa e vt sententia mor-
tis qua iuste declarat: iustus aboleret. Quia naqz pum
homo adiudicare deo: de reatu incurreret morte: et eam
transmisit ad posteros. Venit de celo secundus ho pecca-
ti nescius vt mors damnares: que rapere iusta: reos in-
centie ipsu inuadere presumptit auctore. Nec mirandum
est si pro nobis posuit quod suscepit a nobis. f. aiam qui
propter nos fecit tara et talia largitus e nobis. **AVGV.**
contra felicianuz: Absit. n. a fidelibus ista suspicio: vt sic
christus senserit mortem nostra: vt quantu in se est: vita pdat
vita. Na si hoc ita esset: quomodo illo triduo potuisse vi-
cimus aliquid viuere: si vite fons dicit aruisse? Sedit igit
morte deitas christi participatione humana: siue huma-
ni affectus: que sponte susceperat: non nature sue potetia
pedit: per quaz cuncta viuificat. In morte. n. nostra sine
dubio destitutu corpus vita aiam nostram non perimit.
duz discedens anima non vim suam perdit: sed quod vi-
uificauerat hoc dimittit: et quantu in se est: alterius mor-
tem facit ipsa non recipit. De saluatoris nunc anima dice-
mus: qui vt non dicam propter inhabitantez diuinitatez
et propter iusticiaz singularem: certe propter comunem mo-
riendi fortez corpus illo triduo sic potuit descre: vt ipsa
non posset penitus interire. Aredo enim dei filium mor-
tuuz esse: non fm penam iniusticie quam ex toto non ha-
buit: sed fm legem nature: quam pro humani generis rede-
ptione suscepit. **DAMA.** Esti non mortuus est vt ho-
mo: et sancta eius anima ab incontaminato diuisa est cor-
pore: sed tamen deitas inseparabilis ab vtriusq perman-

sit ab anima disco et corpore. Et neqz vna ita hypostasis
in duas diuisa est: corpus enim et anima sicut a principio
in verbi hypostasi habuerut existentiam etiam in morte.
Neqz eniz anima neqz corpus propria habuerunt hypo-
stasin pp hypostasis verbi. **HILF.** Diuine aut ptatis indi-
cium est emittere spiritum et vt ipse quoqz dixerat. Nemo
potest tollere animam meaz a me: sed ego pono eaz: et ite-
ru sumo ea. Spiritu enim in hoc loco pro anima intelli-
gamus. Sed quod vitale aut spirituale corpus faciat seu
q ipsius anime substantia spiritus sit: iuxta id quod scri-
ptum est. Auferes spiritum eoz et deficient. **CHRY.** in
ho. Propter hoc autem et voce magna clamauit: vt offen-
datur quoniam fm eius potestates id geritur. Per hoc. n.
q mouens vocem emisit magna: apertissime se veru dei
esse ostendit quoniam hoies cu moriuntur: vix tenuē voce
emittere possunt. **AVG.** de con. euan. Quid aut voce ma-
gna dixerit: lucas declarat: dixit eniz: Et clamans ielus
voce magna ait: Pater in manus tuas comendo spiritum
meum. **HILA.** Uel spirituz cum clamore magne vocis
emittit: dolens non se omnia peccata portare.
**Et ecce velu repli scissum e in duas ptes: a sum-
mo vsqz deorsum: Et terra mota est: et ptre scisse
sunt: et monumenta aperta sunt: et multa corpora
sanctoru qui dormierant surrexerut. Et exiuitas
de monumentis post resurrectione eius venerunt i
sanctam ciuitate et apparuerunt multis. Lemurio
aut et qui cu eo erant custodientes iesum: viso terre
motu: et his que fiebant timuerut valde dicentes.
Vere filius dei erat iste. Erant autem ibi mulieres
multe a longe: que secute erat iesum a galilea muni-
cipales ei: inter quas erat maria magdalene: et ma-
ria iacobi: et ioseph mf: et mater filioz zebedei.
ORIGE. Magna facta sunt ex eo q magna voce cla-
mauit ielus. vnde sequitur. Et ecce velum templi scissum
est in duas partes a summo vsqz deorsum. **AVGV.**
de con. eoz. euange. In quo satis ostendit tunc esse scissu
cum amittit spirituz. Si aut non addidisset: Et ecce sumpli-
citer dixit: Et velum templi scissum est. incertum esset
vtram ipse et marcus hoc recapitulando comemorasset:
lucas autem ordinem tenuisset: qui cum dixisset: Solob
scutatus est. continuo subiungendum estimauit. Et velu
templi scissum est: An lucas recapitulasset: quod illi ordi-
ne posuissent. **ORIGE.** Duo autem fuisse vela intelli-
guntur: vnum quod velat sancta sancto: et aliud ex teras
sue tabernaculi sive templi. In passione ergo domini sal-
uatoris: velum quod erat a fozis confissum eia: fursum
vsqz deorsuz: vt ab initio mundi vsqz ad finem confesso
ve amine: mysteria publicentur: que vsqz ad aduentu do-
mini rationabiliter fuerut occultata. Cum autem venerit
quod perfectum est: tunc auferetur etiam secundum velu
vt videamus etiam que interius sunt occulta. scilicet ve-
raz arcam testamenti. et sicut ipsa se habet natura: videri-
mus cherubin et alia. **HILA.** Uel ideo velu templi scis-
ditur: quia exinde populus est diuisus in partes: et velu
honor cum cultu odia angeli protegentis aufertur. **LEO**
papa in sermone de passione: Est autem ad testimonium
veneranda passionis sufficiens signum elementozum tu-
opinata turbatio. vnde sequitur. Et terra mota est et pe-
scis sunt: et monumenta aperta sunt. **HIERO.** Nullu eni
dubium e quid significet iuxta litteraz magnitudo signor-
ru: vt crucifixuz dominuz suuz et celum et terra et oia de-
monstrarent. **HILA.** Mouetur terra: q: capax huius mor-
tui esse non poterat: petre scisse sunt: oia eni valida et for-
tia generas dei vbu et ptas eterne viuū turpatur. Et mo-
numeta agta sut: erat. n. mortis clausura referata. Sequit**

Et multa cor. sanc. q. d. omni. sur. Illuminans enīz mortis
tenebras: et inferno: obscura collustrans: mortis spolia
detrahebat. **CHRY.** in ho. Ipso quidē in cruce manēte
eum irridentes dicebant. Alios saluos fecit: seipz nō pōt
saluū facere: et qd in se facere noluit: in seruo: corpōibz
euz multa supabundantia demonstrauit. Si. n. quadridu
anulazqz exurgere magnū fuit: multo magis eos repēte
qui oliz dormierant apparere viuentes qd future resur
rectionis erat indicium: vt autē nō putaret eē phantasma qd
factū ē: euangelista subiungit. Et exiit. de monu. post re
surre. eius uenit in san. cui. et apparuit mul. **HIE.** Quo
autē lagarus mortuus resurrexit: et sic multa corpōia san
cto: resurrexerūt: vt dñm ostenderent resurgente: et tñ
cū monumēta aperta sūt: nō ante resurrexerūt: q. resurge
ret dñs vt esset primo genitus resurrectionis ex mortuis
sancta aut ciuitatem in qua uisū sunt resurgentes: aut hie
rusalem celestes intelligamus: aut hanc terrēnam que ante
sancta fuerat: sancta. n. appellabat ciuitas hierusalem: pp
templū et sanctas cōpōz: et ob distinctionē aliaz vbiū: in q
bus idola colebant. Quā uero dicit: Apparuit multis. on
ditur nō generalis fuisse resurrectionē q. oibus appareret:
sed specialis ad plurimos: vt h. viderent qui cernere me
rebant. **REMI.** Queret aut aliqz qd de illis factū sit q
resurgente dño surrexerūt: Credendum quippe est quoni
āz ideo surrexerūt: vt testes essent dominice resurrectio
nis. Quidāz aut dixerūt q. itez mortui sunt: et in cinerēz
conuersi: sicut et lagarus et ceteri quos dñs resuscitauit.
Sed istoz dictis nullo modo est fides accōmodanda:
quonīaz malus illis esset tomentū q. surrexerūt si iterūz
mortui essent: q. si nō resurgerēt. Incertanter ergo crede
re debemus: quia q. resurgente domino a mortuis resur
rexerūt: ascendente eo ad celos et ipsi pariter ascenderūt
Semper aut hec eadez magna quotidie fuit: velum enim
templi ad reuelandū que intus habent scinditur sanctis.
Terra etīz mouet: id est omnis caro nouo verbo et nouis
rebus fm nouū testū. Petre aut scinditur: que mysteriūz
fuerūt prophetaz: vt i. profundis eoz posita spiritalia my
steria uideamus. Monumēta aut dicitur corpōia pec
catricū aīaz id est mortuaz: deo: cum autē p. gratia dei aīe
huiusmodi fuerint suscitare: corpōia eoz que prius fu
erant monumēta: sūt corpōia sanctoz: vt uident a seipz
eire: et sequunt cū qui resurrexit: et in nouitate uite ambu
lant cū eo. Et qui digni sūt habere conuersationē in celis
ingrediuntur in scām ciuitatez per singula ipa et apparent
multis uidentibz opet a bona ipsoz. Sequit. Cēturio aut
et q. cū eo er. cū. ic. vi. terrēmo. et his q. hic. n. val. di. ve. fi.
dei. et. iste. **AVGV.** de con. euange. Nō est contrariū q.
matheus uiso terremoto dicit admiratū centurionem et
eos q. cū eo erant: cū lucas dicat hoc admiratū: q. emissā
magna uoce expirasset. In eo. n. q. matheus non solum
dixit: Uiso terremoto: sed et addidit: His que fiebāt inte
gr. locū fuisse demonstratū luce: vt diceret centurionem
ipsaz domini morte fuisse miratū: q. et hoc inter illa est
que tūc mirabiliter facta erāt. **HIERO.** Ex hoc conside
randū q. centurio in ipso scandalo passionis uere dei fili
um confiteat: et arrius in ecclesia prediet creaturā. **RA
BA.** Unde merito per centurionē fides ecclesie designat
que uero mysterioz celestiu per moztē domini reserato:
continuo ic. uiz et uere iustū hominē et uere dei filiū syna
goga tacente confirmat. **LEO** in ser. de pas. Exēplo igit
centurionis contremiscat in redēptōis sui supplicio ter
rena substantia: rumpant infidelis mētū petre: et qui mor
talitatis grauabāt sepulchris: discussa obstaculoz mo
ri: proficiat: appareant nūc quoqz in ciuitate sancta. i. ec
clesia dei future resurrectionis indicia: et qd credendū ē in
corpōibz: fiat in cordibz. Sequit. Erant aut ibi muli.
mul. a lon. q. secure erāt iesuz a gali. minis. ei. **HIE.** Cōsue
tudinē enim iudaice fuit: nec ouebat in culpa moztē gen
tis antiquē: vt mulieres de substantia sua uicū atqz uesti

euz pcepto: sibus ministraret hoc: q. scādalu: facere po
terat in gentibz: paulus abiectis se memorat. **Ministra**
bāt at dño de substantia sua: vt meteret illaz carnalia cui
ille merēbāt spiritalia: nō q. indigebat cibis dñs creatura
rū: s. vt typū oñderet magistroz: q. uicū atqz uestitu ex
discipulis deberēt eē pient. **Sz** uideamus qles comites
habuerint. Sequit n. Inter quas erat maria mag. et ma
iaco. et ioseph mī: et mī filioz gebedei. **ORI.** Apd marcū
aut tertia illa salome appellat. **CHRY.** i. ho. De at muli
eres pñderabāt q. gerebant: q. maxie erat ppassibiles: et q
seqbant ministrātes vsqz ad pericula affuerūt: maximāz
fortitudinē oñdētes: q. cū discipuli fugerūt: ipse affuerūt.
HIE. cōtra heluidiū: Ecce inq. heluidius Jacob? et io
seph: et sūt filij marie mīis dñi: quos iudei appellauerūt
fratres xpi. Dicit aut iacobi minoris ad distinctionē iaco
bi maioris: q. erat fili? gebedei. **Impiū.** n. dñcū eē heluidi
hoc sentire de maria: vt cū alie femine ibi fuerint: mīem
eius abesse dicam? aut alterā eē mariā nescio quā pñ
gam? pñertis cū euāgelistā iōannis testē eā illū fuisse pñe
tē. O furor cecus et exitiū mēis uesana: audi qd iōānes
euāgelista dicat. Stabat iuxta crucē iesu mater eius et so
ro: mīis ei? maria cleophe: et maria magdalēe. Nul? du
biū ē duos fuisse aplos iacobi nuncupatos uocabulo:
iacobi gebedei: et iacobuz alphēi. Iste aut nescio q. mī
nor iacob? quē marie filiū scriptura pmemorat. Si apls
ē alphēi filius erit. si nō ē apls: s. tertius nescio q. iacob?
quō putādus ē f. dñi: et quō tert? ad distinctionē maio
ris minor appellabit: cū maior et minor nō inter tres: s. i
inter duos soleāt pñere distātiā: et frater dñi apls sit: pau
lo dicēte. Aliū aploz uidi neminē: nisi iacobū fratrē dñi
Ne autē hūc iacobū putes filiū gebedei: lege act? aploz: iā
ab herode fuerat iterēpus. Restat conclusio: vt maria ista
que iacobi minoris scribit mater: fuerit vxor alphēi: et so
ro: marie matris dñi: quā mariā cleophe iōannes euang.
cōmemorat. Si autē inde tibi alia atqz alia uideat: q. alibi
dicatur maria iacobi minoris mater: et alibi maria cleo
phe: discēs scripture cōsuetudinē cūdez hoiez diuersis
noibz appellari sicut raguel soror moysi terro dicit. Et
dicit maria cleophe vxor alphēi. hec eadez dicta ē maria
mater iacobi minoris: q. si mater eēt dñi: magis eaz vt in
oibus locis matrē alterius uoluisset intelligi. vep. et si alia
fuerit maria cleophe: et alia maria iacobi: et ioseph mater
hoc tñ cōstat non eandē mariā iacobi et ioseph eē quā
matrem domini. **AVG.** de con. euan. Possemus autem
dicere alias mulieres a longe: vt tres euangeliste dicunt:
et alias iuxta crucē fuisse: vt iōannes dicit: nisi matheus
et marcus mariā magdalēne nominassent. inter stantes lō
ge: quā. i. iōannis noiauit inter stātes iuxta crucē. Quō at
hoc intelligit: nisi q. eo intervallo erat: vt et iuxta dici posset
q. i. pñectu ei? pñto aderāt: et a lōge i. pparatōe turbe pro
pinqus circūstantis cū cēturiōe et militibz. possum? et uel
ligere: q. ille q. simul aderāt cū mīe dñi: postq. eā discipu
lo pmedauit: abire iā ceperāt: vt a densitate turbe se exu
erēt. et cetera. q. scā sūt longi? iuterēt vt euangeliste q. p? moztē
dñi eas pmemorauerūt: et longe stantes cōmemorēt.
Cū aut sero factū eēt uenit qdā hō diues ab ari
mathia: noie ioseph: q. et ipse discipul? erat iesu. hic
accessit ad pilatū et petiit corp? iesu. Tūc pilat? ius
sit reddi corp?. et accepto corp? ioseph inuoluit illū
in sindone mūda: et posuit illud i monumēto suo
nouo: qd exciderat in petra. Et aduoluit saxū ma
gnū ad ostiū monumēti et abiit. Erāt at ibi maria
magdalēne et altera maria sedētes i sepulchrum.
GLO. Postq. euange. retulerat ordinē dominice passi
onis et moztē: nūc agit de ei? sepultura dicēdo. Cū sero
aut factū esset: uenit qdāz hō diues ab arimathia no
mine ioseph: qui et ipse discip. erat iesu. **REMI.** Arima

thia ipsa est et ramatha ciuitas belcane et samuelis: que sita est in regione chananica iuxta diospolim. **Ite** autem ioseph secundum seculi statum magne fuit dignitatis: sed multo maioris meriti apud deum fuisse laudatur: siquidem iustus fuisse describitur. Decebat quippe eum talem existere qui corpus domini sepeliret: quatenus per iusticiam meritorum dignus esset tali officio. **HIERO.** Dives autem refertur non de lactantia scriptoris: quo virum nobilem atque diuissimum referat iesu fuisse discipulum. Sed ut ostendat causam quare a pilato corpus christi potuerit impetrare sequitur. Sic accessit ad pilatum et petiit corpus iesu. Pauperes enim et ignoti non essent autem ad pilatum precesse romane potestatis accedere: et crucifixi corpus impetrare. In alio autem euangelio ioseph iste bulites appellatur: id est consiliarius: et de ipso quidem putatur primum psalmus fuisse compositum. Beatus vir qui non abiit in consilio impiorum. **CHRY.** in hunc. Inspice autem huius viri fortitudinem: in mortis enim periculum se tradidit inimicitias ad omnes assumens: propter beniuolentiam christi: et non solum audeat corpus christi petere: sed et sepelire. unde sequitur: Et accepit corpus iesu et inuoluit illud in sindone munda. **HIERO.** Ex simplici sepultura domini ambitio diuitum condemnatur: qui nec in tumulis quidem possunt carere diuitijs. Possumus autem iuxta intelligentiam spiritalis et hoc sentire: quod corpus domini non auro: non gemmis: non serico: sed lintamine puro obuolendum sit: quantum et hoc significet. quod ille in sindone munda inuoluit iesus: qui pura mente cum suscepit. **REMI.** Vel aliter quod sindon lineus pannus est: lino autem ex terra procreatur: et cum magno labore ad candorem producit: designatur quod corpus illius quod ex terra. id est ex virgine sumptum est: per laborem passionis peruenit ad candorem immortalitatis. **RABA.** Hinc etiam ecclesie mors obtinuit ut sacrificium altaris non in serico neque in pano tincto: sed in lino terreno celebretur. Ut a beato papa siluestro legimus esse statutum. Sequitur: Et post illud in monumento suo quod exciderat in petra. **AVGV.** in sermone de sabato sancto. Ideo autem saluator in aliena sepultura ponitur: quod pro aliorum moriebatur salute: ut quid ergo in propria sepultura qui in se morietur propriam non habebat: ut quid illi tumulus in terris cuius sedes manebat in celis ut quid illi sepultura propria qui tridui in tempore spacio in sepulchro non tam mortuus facit: quam velut in lectulo conquieuit. Sepulchrum autem mortis est habitaculum necessarium: ergo non erat mortis habitaculum christo: quod vita est: nec opus habebat semper viuens habitaculo defunctorum. **HIERO.** In nouo autem ponitur monumento ne post resurrectione ceteris corporibus remaneret sur rexisset alius fingeret. Post autem et nouum sepulchrum marie virginale vixit demonstrare. In monumento autem exciso in petra conditus est: ne si ex multis lapidibus edificatum fuisset suffossis tumuli fundamentis ablatus furto diceret. **AVG.** in ser. de sabato sancto. Si et sepulchrum fuisset in terra: diceret poterat: suffoderunt terram et furati sunt eum. Si fuisset lapis paruulus suppositus: diceret poterat: dormientibus nobis tulerunt eum. unde sequitur: Et aduol. sax. ma. ad ost. monu. et abiit. **HIERO.** Saxum enim magni appositum: ostendit non absque auxilio plurimorum sepulchrum potuisse scrari. **HILA.** Mystice autem ioseph apostolorum habet speciem: hic in munda sindone corpus inuoluit: et quidem in hoc eodem linteo reperimus de celo ad petrum vniuersorum animantium genera submissa. ex quo intelligitur sub linteis illius nomine conspeli christo ecclesiam. Domini ergo corpus insertum in vacuum et nouam requiem lapidis excisi: quia per apostolorum doctrinam impetus duritie gentilis quod doctrina opere excisum christus infertur: rude. scilicet acnouum et nullo antea ingressu timore dei peruium: et quod nil preter eum oporteat in pectora nostra penetrare lapis ostio aduoluitur: ut quod nullus antea in nos diuine cognitionis au-

cto fuerat illatus: nullus absque eo postea inferat. **ORI.** Non autem fortuito scriptum est: quoniam inuoluit corpus in sindone munda: et posuit in monumento nouo: et quod aduoluit lapidem magni: quoniam omnia que sunt circa corpus iesu munda sunt et noua et omnia magna valde. **REMI.** Postquam autem corpus domini sepultum est: ceteris ad propria remeantibus: sole mulieres que cum artibus amauerunt persecutauerunt: et diligenti cura notauerunt locum in quo corpus domini poneretur: quatenus congruo tempore munus sue deuotionis offerrent. et ideo sequitur: Erant autem ibi ma. mag. et altera ma. sc. con. sepulchrum. **ORI.** Mater autem filiorum cbedi non scribitur sedere contra sepulchrum: forsitan. n. vlt. ad cruce peruenire potuit. Iste autem quasi maiores et charitate: neque his que postea gesta sunt oculos. **HIERO.** ceteris relinquuntibus dominum mulieres in officio perseuerant expectantes quod promiserat iesus. Et ideo meruerunt prime videre resurrectionem: quia qui perseuerauerunt vltima in finem hic saluus erit. **REMI.** Quod vltima die sancte mulieres. id est humiles anime sanctorum: in hoc seculo faciunt: et pia curiositate attendunt quemadmodum passio christi completa sit.

Altera autem die qui est post paschaen: conuenerunt principes sacerdotum et pharisei ad pilatum dicentes: Domine recordati sumus: quia leduecor ille dixit adhuc viuens: post tres dies resurgam. Iube ergo custodiri sepulchrum vltima in die ierum ne forte veniant discipuli eius et furetur eum: et dicant plebi surrexit a mortuis: et erit nouissimus error periculis periculis. Aut illis pilatus: Habetis custodiam: et custodite sicut scitis. Illi autem abeuntes muni erunt sepulchrum signantes lapidem cum custodibus.

HIERO. Ibo. Non suffecerat principibus sacerdotum crucifixum dominum saluato rem: nisi sepulchrum custodiret et quantum illis est manus imponeret resurgenti. vltima die qui est post paschaen. **RABA.** Paschaen est preparatio: hoc noie vocat sexta sabbatum: in qua preperabat necessaria sabbato: ut de manna dicitur. **Sexta die colligitis eplum quod n. sexta die facit et homo: septima requieuit deus: non sexto die iesus pro homine morietur: et in sabbato quieuit in sepulchro. HIERO.** Principes autem sacerdotum in immensum facinus et nec omperpetauerunt: non sufficit eis: nisi et post mortem et concepte neque viri exerceant: famam et lacerantes: et quem uotentem sciebant seductorem vocant. unde dicunt. Domine recordati sumus: quia leduecor ille dixit adhuc viuens: a morte ad vitam ducens. **REMI.** Ex hoc autem dicunt eum dixisse quod post tres dies resurgam: quod dixerat. Sicut fuit ionas tribus diebus et tribus noctibus in ventre ceti. Sed videndum quomodo post tres dies resurrexerit. Nonnulli valuerunt tres horas tenebrarum: nam intelligi noctem: et lucem que secuta est tenebras diem: sed hi vim figurate locutionis ignorauerunt. figurate enim sexta feria qua passus est comprehendit noctem precedentem. Sequitur autem: non x. sabbatum cum suo die: non vero dominici diei comprehendit suum diem ac per hoc vixit est quod post triduum resurrexit. **AVGV.** in ser. de pas. Ideo autem post tres dies resurrexit: ut in passione filij tonius trinitatis monstraretur assensus: triduum enim legitur in figura: quod trinitas que in principio fecerat hominem: ipsa in fine hominem per christi reparat passionem. Sequitur: Iube ergo custodiri sepulchrum vltima in tertium diem. **RABA.** Discipuli. id est christi fures spirituales: liter erat quod ab ingratis iudeis scripta noui et veteris testamenti ablata in vltima ecclesie proferebat: et saluato rem eis promissus fuerat illis

nocte dormientibus: hoc est infidelitate torpentibus ab-
stulerunt: gentibus credentibus tradentes. **HILA.** Metus
furandi corporis: sepulchri custodia atque obsequio:
stulticie atque infidelitatis testimonium est: quod signare sepul-
chri eius voluerunt: cuius precepto conspexissent de se-
pulchro mortui suscitari. **RABA.** In hoc autem quod dicitur:
Et erit novissimus error: perior prior. Ignorantem vespere di-
cunt. Perior. n. sunt contemptus penitentie in iudeis: quod error:
ignorantie. **CHRY.** i. bo. Uide et quod nolentes concertat
ad demonstranda veritate. Irrefragabilis. n. demonstra-
tio resurrectionis facta est per ea quod pretenduntur: quod n. custo-
diti est sepulchri: nulla fraus facta est. Si autem fraus facta
non est: manifeste et irrefragabiliter dominus surrexit. Quid autem
piliatus rideat sublingatur: Alit illis pilatus: habetis cu-
stodiam. Ite custodite sicut scripsit. **RABA.** q. d. Sufficiat
vobis quod consensit in necem innocentis: de cetero ve-
ster error vobiscum permaneat. Sequitur. Illi autem abeunt mu-
nient sepulchrum signantes lapidem cum custodibus. **CHRY.**
in bo. Non autem permittit pilatus solos milites sigillare. n. n.
soli milites sigillarent possent dicere quoniam milites per-
miserunt quod discipuli corpus domini furarent: ita resurrecti-
onis infringere fidem: nunc hoc dicere non possunt cum ipsi
met sepulchrum sigillarent.

CA. XXVIII.

QUespe autem sabbati que lucebat in pri-
ma sabbati: venit maria magdalene et
altera maria videre sepulchrum. Et ecce
terremotus factus est magnus. Ange-
lus. n. domini descendit de celo: et accedes
renouit lapidem: sedebat super eum. Erat autem aspe-
ctus eius sicut fulgur: vestimentum eius sicut nix.
Pro timore autem eius exterriti sunt custodes: et facti
sunt velut mortui. Respondens autem angelus dixit mu-
lieribus: Nolite timere vos. Scio. n. quod iesum qui
crucifixus est queritis. Non est hic surrexit. n. sicut dixit
Venite et videte locum: ubi positus erat dominus. Et ci-
to euntes dicite discipulis eius: quod surrexit: et ecce prece-
det vos in galilea. Ibi enim videbitis: ecce predicti vobis.

AVGV. in ser. de resur. Post illusiones et verbera:
post accitum et fellis pocula mixta: post supplicia crucis et
vulnera: et postremo post ipsam mortem et inferos: surrexit
de suo funere caro noua. rediit ab occiduo latens vita et in
morte salutis reservata resurgit pulchritudo: reditura post fu-
nus. **AVG.** de con. eu. De hora vero quam mulieres vene-
runt ad monumentum non continenda exoritur questio. Cum enim
matheus hic dicat: Vespere autem sabbati. quod lu. i. prima sabbati. quod
est quod dicit marcus: Et valde mane vna sabbatorum venit
maria mag. et altera maria videre sepulchrum. Aperte appere
prima noctis quod est vespere: ipsa nocte voluit significare
matheus: cuius noctis fine venerunt ad monumentum: quod quoniam
sabbato impediebant: ut non ante facerent: ab eo tempore noiauit
nocte ex quo eis licere cepit: ut faceret quodcumque vellet tempore
eiusdem noctis. Sic itaque dictum est: Vespere sabbati. ac si di-
ceret: nocte sabbati. i. nocte que sequitur diem sabbati: quod ipsa
verba eius satis indicant. Sic. n. aliter: Que lucebat in prima
sabbati. quod fieri non potest nisi tunc prima noctis particula
i. solus initium noctis intellexerimus dicto vespere significa-
tum. Neque enim ipsum initium noctis lucebat in prima sabbati:
sed ipsa nox in luce incipit terminari: et visitat modus lo-
quendi est diuine scripture a parte totum significare. Vespere igitur
nocte significauit: cuius extremum est diluculum: diluculo enim
venerunt ad monumentum. **RABA.** Uel aliter: Quod dicitur. et
quod scilicet mulieres vespere sabbati que lucebat in prima sabbati
n. venerunt videre sepulchrum: ita intelligendum: quod vespere quod est
venire ceperunt: sed lucecente mane in prima sabbati ad
sepulchrum puerunt. i. vespere aromata: parauerunt: quibus

corpus domini ungere desiderabant: sed aromata vespere pre-
parata: mane ad sepulchrum deculerunt. Quod matheus
quidem breuitatis causa obscurius posuit: sed euangeliste alij
quo ordine factum sit euidentius ostendunt. Sepulto namque se-
cunda feria domino: reuerse a monumento mulieres prepa-
rauerunt aromata et vnguenta quod diu operari licebat: et sab-
bato quidem siluerunt secundum legis mandatum: sicut lucas aperte
designat. Cum autem transisset sabbatum: vespereque adueniente
tempore operandi rediissent: prompte ad deuotionem emerunt: que
minus prepaauerat aromata: sicut marcus memorat. Ut
venientes ungere et iesum. et valde mane veniunt ad monu-
mentum. **HIE.** Uel aliter: quod diuersa tempora sunt: et mulieres in eu-
angelis describuntur: non mendacii signum est ut ipsi obiciant: sed
sedule visitationis officium ostendit: quod crebro abeunt et redeunt: et non
pariunt a sepulchro domini diu abesse vel longius. **REMI.** Sci-
endum autem quod matheus mystice loquens studuit nobis insinua-
re illa sacratissima nox quanta dignitate ex honore deuote
mortis et diuine resurrectionis accepit. id dixit: Vespere sab-
bati. quod lu. i. sabbati. cum pfuerit ordo temporis: ut vespere non luce-
scat in die: sed potius obtenebescat in nocte: ostendit his verbis
quod dominus tota hac nocte luce sue resurrectionis festina et cho-
rusca reddidit. **BEDA.** i. bo. Ab exordio est mundane cre-
ationis versus huc: ita temporis cursus distinguebat ut dies no-
cte precederet: quod homo a luce paradisi peccato lapsus in huius
seculi tenebras et crinasque deciderat. Aptissime autem nunc dies se-
quitur nocte: quod per fidei resurrectionis a peccati tenebris et vmbra
mortis ad lucem vite christo largiente reducimur. **SEVE.** i. ser.
pas. Est autem vespere sabbati que lucebat: quod illuminat per christum:
sabbatum non delect. Non inquit veni soluere legem: sed adimplere
Illuminat ut in die dominica luceat: clarescat in ecclesia quod in sy-
nagoga iudeis obscuratum fuscabat. Sequitur: Venit ma-
ria mag. et altera maria. vide. sepul. Sero quidem multum currit ad veniam
quod mature cucurrit ad culpam: quod de paradiso predicta suspen-
dat. festinat fidei sumere de sepulchro. preterit rape de mor-
te vitam: quod de vita rapuerat mortem. non autem dixit. Cenerunt
venit sub vno nomine: venit due mysterio non casu. Venit
ipsa: sed altera ut mutaret multum virtute non sexu. Precedunt autem
apostolos femine: quod ecclesie typum ad dominicum deferunt sepulchrum
maria. s. et maria. maternum christi vnum nomen in duas geminas
feminas: quod hec ecclesia ex duobus populis veniens. i. ex gentibus
et iudeis: vna est figurata: venit autem maria ad sepulchrum: sicut
ad resurrectionis vixit: ut itaque christus ex sepulchro nasceretur
fidei quod carni fuerat generatus ex ventre: et cum que clausa virgini-
tas preterit tulerat vitam: redderet sepulchrum. Diuinitatis in-
igne et clausa virginis reliquisset post partum: et de sepulchro clau-
so exisset cum corpore. Sequitur: Et ecce. ter. fa. est mag. **HIE.**
dominus noster vnus atque idem filius dei et homo iuxta utraque nomen di-
uinitatis et carnis: nunc magnitudinis sue: nunc humilitatis su-
gnum demonstrat. vnde et in predicto loco quod sit quod crucifixus
est: quod sepultus: tunc quod foris agunt: ostendit filius dei. **HILA.**
Mortuus. n. terre resurrectionis est virtus: cum percussio mortis
aculeo: et illuminatis illi tenebris: resurgente virtuti celesti
us domino: iserorum trepidatio commouetur. **CHRY.** i. bo. Uel id
terremotus factus est: ut exurgat et euigilet mulieres. etiam
accesserat ut vnguentum mitteret: et quod in nocte hec gerebant
probabile est quasdam obdormisse. **BEDA.** in bo. quod etiam
terremotus resurgente domino de sepulchro sicut etiam mo-
riente in cruce factus est magnus: significat terrena quidem
corda per fidem passionis prius ac resurrectionis eius
ad penitentiam concutenda salubri pauore permota.

SEVE. in sermone pasche. Si autem sic terra tremuit:
cum dominus ad veniam sanctorum resurgeret: quo contremi-
scet cum noxiis omnium surget ad penam: dicente populo. Ter-
ra tremuit cum resurgeret in iudicio deus. Et quo domini presentia
sustinebit: que angeli presentia sustinere non valuit: nam sequi-
tur: Angelus domini descendit de celo. Surgente siquidem
christo morte: percunte terrenis redditur celeste com-
mertium: et mulieri cui fuerat cum diabolo letale consi-
lium: cum angelo colloquium fit vitale. **HILA.** Dicitur